

Kerkdienst Janskerk 30 oktober 2016

Thema: Allerzielen

Lezing: Jakobus 4 : 1-10 en een legende over het einde van de heilige Martinus

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Jakobus en Martinus hebben het allebei over bidden. Jakobus eindigt met 'verneder u voor de Heer, dan zal hij u verheffen'. Wat betekent dit? We lezen over de dood van Sint Maarten, en over zijn gebed in zijn laatste uren. Waarover gaat zijn gebed? En wat zou je nog bidden als je iemand aan de dood hebt verloren?

Overweging

Hebben wij de innerlijke ruimte om deze ons vreemde woorden van over zoveel eeuwen heen te ontvangen? Dat vraagt om een mystieke openheid voor wat Maarten en Jakobus bewoog in geloof.

St. Martinus - de soldaat die vredesstichter werd, de rijke die arm met de bedelaar werd, de egocentrist die zijn ego inleverde bij Jezus, de wereldse mens die kluisenaar werd, en bisschop: opzichter/hoeder.

Het fragment dat we net hoorden uit zijn legendarische biografie vonden we in de voorbereiding - hoe vreemd ook - toch vooral indrukwekkend: de gerichtheid op de hemel, in geloof zich verweren tegen de foute energie die de duivel is, de voorbeeldige eenvoud die uit dit alles spreekt. Voor deze zondag sprak tot ons hoe Martinus zich in vertrouwen overgeeft aan het sterven, als de tijd gekomen is. Een kostbaar geschenk: gelovig aanvaarden van het laatste van je leven, in het aangezicht van de dood je volledig aan God toevertrouwen. Met alle verschillen in taal en geloofsbeleving kan ons dit raken.

Met een omweg via Jakobus kom ik straks daarbij terug.

De schrijver van de brief noemt zich Jakobus, in het bijbel-Hebreeuws *Jakob*, ja, dat is de naam van een aartsvader van Israel. Heeft de schrijver *zijn* naam bewust geleend? Beroept hij zich op hem en zijn geschiedenis? Jakob - 'hielhouder', die zijn tweelingbroer Esau bij de geboorte al pootje licht

- Ik werd deze week, terwijl ik intensief met deze Jakob/Jakobus bezig was, 's morgens wakker met pijn in mijn hiel, moest de dag hinkend beginnen - ja, het gaat echt om deze Jakob, de legende van mijn lichaam bewijst dat!

Jakob wordt vader van 12 zoons en een dochter, vader van de 12 stammen van het bijbelse Israel dat middenin slavenhuis Egypte moet overleven, tot zegen voor de volken moet zijn. En op dezelfde manier schrijft Jakob/Jakobus zijn brief aan de volgelingen van Jezus: zij leven onder de druk van de harde Romeinse bezettingsmacht. Hoe leef je daar onder? Hoe ben je tot zegen, trouw aan wat Jezus doorgaf en voorleefde van de God van zijn volk Israel? Dat is de geloofsinzet, middenin de samenleving. Vandaar de felheid van Jakobus.

Want de mensen en groepen aan wie hij schrijft lijken wel het tegendeel van Martinus. Ze komen er niet best van af, kennelijk speelden er allerlei kleinzielige conflicten in de gemeenten. Ze vechten onderling, ze vergeten de vriendschap met de Eeuwige, de inzet voor een wereld in vrede. Wat stralen ze zo uit naar de wereld? Jakobus zegt: zo doen jullie de wereld om je heen na, met je begeerten en hartstochten, je concurrentie en competitie - zaken die diep verscholen liggen in mensen, maar die de Jezusbeweging vreemd zijn. De grote wereld van geld en macht, van meer meer meer heeft zich meester gemaakt van de kerk - wat een altijd weer actuele maatschappijkritiek...

Tegenover dat leven met volop begeerte zet Jakobus het bidden. Ja, dat kan ontaarden in vragen, willen hebben, dat gebeurde en gebeurt in Jakobus' en onze tijd - maar in de kern is dat juist *niet* begeren (in de ban van de hartstochten). Het is innerlijk met God overeenstemmen - in vriendschap, zegt Jakobus -, met God mee verlangen naar een nieuwe wereld - 'uw Koninkrijk kome' is de inzet van het gebed dat Jezus ons leerde .

Jakobus schakelt van de taal van hebben over op de taal van ontvangen, de taal van genade en nederigheid. En nederigheid is in deze bijbeltaal geen slaafse onderdanigheid, maar je plaats weten in het licht van de Eeuwige, volgaarne je eigen ego (je kortzichtige wensen) inbrengen, onderschikken, ondergeschikt maken aan wat je van God hebt gehoord. Als je zo doet, dan nader je God (*deze* God, de God van Jezus), zegt Jakobus, en dan, in de oriëntatie op de nieuwe wereld, zul je merken dat deze God jou nadert.

Daarmee heeft ook Jakobus het over Godsvertrouwen, net zoals het levensverhaal van de heilige Maarten.

De beide gelezen gedeelten brengen ons bij de vraag: waar gaat het nu om in het leven? Wat is essentieel? Dat is een kernvraag in het aangezicht van de dood, als die dichtbij is, voor jezelf, of als een geliefde overleden is - wat geeft dan troost? Blijf bij God dan is God bij jou, hoorden wij Jakobus spreken. Maar het is breder - het is een vraag voor het hele leven, middenin het leven: hoe leef ik? waarvoor, waartoe? Wat is de balans in mijn leven? En dan spreekt de eenvoud van Maartens leven tot ons hart: een ander nabij zijn, kunnen delen, vrede zoeken, je gaven beschikbaar stellen. Met de woorden van Jakobus: begeerte brengt je niets, dan ontvang je niet werkelijk wat. Bidden als de eenheid met God zoeken - dat brengt je wat. Bidden verandert niet zozeer God, bidden verandert allereerst de bidder, tot een leven gericht op het naderende Koninkrijk, het leven zoals Jezus het voordeed. Dat komt op ons toe, en richt je daarop - dan leef je. Zo moge het zijn voor ons.